

آیین نامه نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام
تهیه و تنظیم: دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام
مهرماه ۱۴۰۲

- مقدمه ۷
- ابلاغیه ۹
- ماده ۱- شکل‌گیری هیأت عالی ۱۰
- ماده ۲- ترکیب اعضاء هیأت عالی و نصاب رأی ۱۰
- ماده ۳- فرآیند تدوین برنامه جامع تحقق سیاست‌ها و نظارت بر آن ۱۱
- ماده ۴- ساز و کار اعمال سیاست‌های کلی توسط دستگاه‌ها ۱۲
- ماده ۵- فرآیند نظارت بر مصوبات دستگاه‌ها ۱۲
- ماده ۶- فرآیند نظارت بر مصوبات مجلس شورای اسلامی ۱۲
- ماده ۷- نحوه نظارت بر قوانین جاری ۱۴
- ماده ۸- وظایف دستگاه‌های مسئول اجرای سیاست‌ها ۱۴
- ماده ۹- وظایف دستگاه‌های نظارتی ۱۴
- ماده ۱۰- وظایف کمیسیون‌های تخصصی ۱۴
- ماده ۱۱- ارسال گزارش اقدامات به محضر مقام معظم رهبری ۱۵

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

اصل ۱۱۰ قانون اساسی تعیین سیاست‌های کلی نظام و همچنین نظارت بر حسن اجرای این سیاست‌ها را در زمره وظایف و اختیارات رهبری معظم انقلاب برشمرده است و معظم‌له مطابق ذیل همین اصل، این وظیفه خطیر را به مجمع تشخیص مصلحت نظام تفویض و برانجام آن تأکید فرموده‌اند:

مجمع باید وظیفه نظارتی محوله از سوی رهبری را جدی و به معنای واقعی کلمه و با پرهیز از دخالت در امور اجرایی انجام دهد. (۸۱/۱/۱۷، دیدار با اعضای مجمع) نظارت مستمر مجمع تشخیص مصلحت نظام بعنوان یکی از وظایف آن مجمع محترم، اطمینان لازم بر پیاده‌شدن سیاست‌ها در مراحل تنظیم و اجرای برنامه را تأمین خواهد کرد. (۷۸/۳/۱ - ابلاغیه سیاست‌های کلی برنامه سوم توسعه) به منظور تنظیم و تنسيق امر نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی، اولین مجموعه مقررات نظارت توسط دبیرخانه مجمع تهیه شد و پس از تصویب در شورای مجمع، با تأیید مقام معظم رهبری (۹۲/۱۲/۲۴)، مورد عمل واقع گردید. معظم‌له در پیوست حکم انتصاب اعضای دوره هشتم مجمع (۹۶/۵/۳۰) مقرر فرمودند:

- به منظور سامان بخشیدن به نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، وظایف صحن مجمع در امر نظارت به جمع برگزیده‌ای از اعضای مجمع انتقال می‌یابد. انتخاب این جمع بر عهده اعضای مجمع است.

- با ارزیابی اقدامات نظارتی گذشته، مقررات نظارت مورد بازنگری قرار گیرد و اصلاحات لازم پیشنهاد شود.

بر این اساس مقررات نظارت مجدداً مورد بازنگری قرار گرفت و پس از تصویب در هیأت عالی نظارت و پس از آن شورای مجمع، تحت عنوان "آیین‌نامه نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی" به محضر مقام معظم رهبری تقدیم و معظم‌له با اصلاحاتی آن را تأیید و به مجمع ارسال گردید. (۱۴۰۲/۶/۲۱)

در آیین‌نامه جدید، سران سه قوه یا نمایندگان تام‌الاختیار ایشان و چهار نفر از اعضای مجمع به جمع اعضاء هیأت عالی نظارت افزوده شدند. جلسات هیأت عالی با حضور دو سوم اعضاء رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی موافق دو سوم اعضاء حاضر معتبر است.

امید است با عنایت الهی و جدیت و دقت اعضای محترم هیأت عالی نظارت و رعایت کامل مفاد این آیین‌نامه، شاهد ارتقاء کارآمدی و پویایی هیأت عالی نظارت باشیم.

محمدباقر ذوالقدر
دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام

مهر ۱۴۰۲

دفتر مقام معظم رهبری

بسیاری

شماره: ۱/۵۲۱۸۴

تاریخ: ۱۴۰۲/۶/۲۱

پیوست: ۵ ماده

مستقیم

آیت‌الذات‌الجناب آقای آملی لاریجانی
ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

باسلام و تحیت،

بازگشت به نامه‌ی شماره‌ی ۱۰۱/۱۳۴۱۳/۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۸ به پیوست آیین نامه تفکات
بر نخبان احرای سیاست های کلی نظام که با اصلاحات صورت گرفته نسبت بر متن پیشنهادی مورد ملاحظه
سمران محترم قوای سه گانه نیز قرار گرفته و مخالفتی نسبت بر آن ابراز نگردیده است، جهت اقدام مقتضی
ارسال می گردد.

محمدی کجلیکجانی

گیرندگان:

جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای محسنی اژه ای - ریاست محترم قوه قضائیه بر انضمام تصویر
جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای ربیعی - ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران بر انضمام تصویر
جناب آقای دکتر قلیانف - ریاست محترم مجلس شورای اسلامی بر انضمام تصویر

رونوشت: حضرت آیت‌الذات‌الجناب - دبیر محترم شورای نگهبان بر انضمام تصویر
✓ جناب آقای دکتر ذوالقادر - دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام بر انضمام تصویر

۱۴۰۲

ماده ۱) نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام به موجب تفویض اختیار از سوی مقام معظم رهبری، در اجرای بند (۲) اصل (۱۱۰) قانون اساسی و ذیل این اصل توسط جمع برگزیده‌ای از اعضای مجمع، به عنوان هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، مطابق با این آیین‌نامه صورت می‌گیرد.

تبصره ۱: سیاست‌های کلی نظام، سیاست‌هایی است که از سوی مقام معظم رهبری به موجب بند (۱) از اصل (۱۱۰) قانون اساسی تعیین می‌شود.

تبصره ۲: نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی شامل نظارت بر اعمال سیاست‌های کلی در قوانین، مقررات و مراحل اجرایی است.

ماده ۲) هیأت عالی نظارت مرکب از رؤسای سه قوه یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها، رئیس و دبیر مجمع و ۱۷ نفر دیگر از اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام است که توسط شورای مجمع انتخاب می‌شوند. رئیس مجمع، رئیس هیأت عالی نظارت و دبیر مجمع، دبیر آن می‌باشند. جلسات هیأت با دوسوم اعضاء رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی موافق دو سوم اعضای حاضر معتبر است.

تبصره ۱: برای انجام امور مرتبط با هیأت عالی نظارت، دفتری زیر نظر دبیر هیأت تشکیل می‌شود.

تبصره ۲: اعضای هیأت عالی نظارت در ابتدای هر دوره مجمع، انتخاب می‌شوند و در صورت استعفا، فوت یا غیبت غیر موجه بیش از چهار جلسه متوالی یا هشت جلسه غیر متوالی هر یک از اعضاء در یک سال، به تشخیص رئیس، بلافاصله فرد یا افراد جایگزین توسط شورای مجمع انتخاب می‌شوند.

تبصره ۳: هیأت عالی نظارت، حسب مورد از وزیر یا رئیس دستگاه مربوط و رئیس کمیسیون ذی‌ربط در مجلس شورای اسلامی با حق رأی برای شرکت در جلسات هیأت عالی نظارت دعوت می‌کند.

تبصره ۴: شیوه‌نامه‌ی اداره‌ی جلسات هیأت عالی نظارت، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۳) پس از ابلاغ هر سیاست کلی، مخاطب اصلی آن موظف است با همکاری سایر مخاطبان ذی‌ربط، برنامه‌ی جامع تحقق آن سیاست، شامل اقدامات تقنینی و اجرایی لازم را، حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و اقدامات عملیاتی لازم آن را آغاز کند و همزمان، یک نسخه از برنامه‌ی جامع را جهت اعمال نظارت از حیث انطباق و عدم مغایرت به هیأت عالی نظارت ارسال کند؛ مگر اینکه در خود سیاست، برنامه‌ی زمان‌بندی دیگری مقرر شده باشد.

تبصره ۱: رئیس هیأت عالی نظارت از طریق دبیر نسخه‌ای از برنامه‌ی جامع تحقق سیاست‌های کلی را جهت اطلاع و اظهار نظر کارشناسی به کمیسیون‌های تخصصی مجمع و دبیرخانه ارجاع می‌دهد.

تبصره ۲: این حکم در خصوص سیاست‌های کلی قبلی ابلاغ شده، با اولویت سیاست‌های کلی «قانون گذاری»، «انتخابات»، «اقتصاد مقاومتی»، «محیط زیست»، «علم و فناوری»، «جمعیت»، «سلامت»، «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» نیز از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه لازم‌الاجرا است.

تبصره ۳: شیوه‌ی اعمال نظارت در مورد نیروهای مسلح، با تصویب و ابلاغ فرماندهی کل نیروهای مسلح تعیین خواهد شد.

ماده ۴) ساز و کار اعمال سیاست‌های کلی به عنوان اسناد بالادستی لازم‌الاجرا باید در آیین‌نامه‌های اجرایی و داخلی و فرآیندهای تقنینی، خط‌مشی‌گذاری و اجرایی مجلس، دولت، قوه قضاییه و شورای نگهبان، حداکثر طی ۹ ماه از ابلاغ این آیین‌نامه تعیین و اجرا گردد.

ماده ۵) هیأت عالی نظارت در صورت اطلاع از مصوبات مغایر یا غیر منطبق با سیاست‌های کلی، می‌تواند به مراجع تصویب‌کننده تذکر دهد.

ماده ۶) رئیس مجلس شورای اسلامی نسخه‌ای از مصوبات مجلس را همزمان با ارسال به شورای نگهبان برای رئیس هیأت عالی نظارت ارسال می‌کند. رئیس هیأت عالی نظارت مصوبه مذکور را به منظور بررسی مغایرت یا عدم انطباق با سیاست‌های کلی نظام، از طریق دبیر مجمع به کمیسیون‌های تخصصی مجمع ارجاع می‌کند تا در مدت تعیین شده

اظهار نظر کنند. هیأت عالی نظارت اگر مصوبات نهایی مجلس را مغایر یا غیرمنطبق با سیاست‌های کلی تشخیص داد، موضوع توسط رئیس هیأت عالی نظارت به شورای نگهبان اعلام خواهد شد تا این شورا بر اساس نظر مجمع تشخیص مصلحت، مغایرت و یا عدم انطباق مصوبه مجلس با سیاست‌های کلی را اعلام کند.

تبصره ۱: دبیر عنداللزوم می‌تواند مصوبات مذکور را به کمیته‌های تخصصی^۱ دبیرخانه‌ی مجمع نیز جهت بررسی ارجاع کند.

تبصره ۲: هرگاه کمیسیون‌های مجمع در موعد مقرر، نظر خود را به دبیرخانه‌ی^۲ هیأت ارائه نکنند، دبیر هیأت عالی با دریافت نظر کمیته‌های تخصصی^۳ ذی‌ربط دبیرخانه، موضوع را به هیأت عالی گزارش خواهد کرد.

تبصره ۳: مهلت اعلام نظر هیأت عالی نظارت، ده (۱۰) روز از تاریخ وصول مصوبه مجلس است. در صورت ضرورت، این مهلت با هماهنگی شورای نگهبان، تا حداکثر مهلت قانونی اظهار نظر آن شورا، قابل تمدید خواهد بود. در موارد دو فوریتی و سه فوریتی، متناسب با فوریت اقدام می‌شود.

تبصره ۴: آن دسته از مصوبات مجلس شورای اسلامی که ناظر بر اجرای سیاست‌های کلی می‌باشند، باید از حیث انطباق با سیاست‌های کلی مورد بررسی قرار گیرند.

۱ و ۳- منظور کمیسیون‌های تخصصی موضوع ماده (۴۰) آیین‌نامه داخلی مجمع می‌باشد.

۲- منظور از دبیرخانه هیأت، دفتر موضوع تبصره (۱) ماده (۲) این آیین‌نامه می‌باشد.

ماده ۷) چنانچه هیأت عالی نظارت، موردی از مغایرت یا عدم انطباق با سیاست‌های کلی نظام را در قوانین جاری احراز کند، موضوع توسط رئیس هیأت عالی به استحضار مقام معظم رهبری می‌رسد.

ماده ۸) دستگاه‌های مسؤول اجرای سیاست‌های کلی موظفند گزارش اقدامات خود را به هیأت عالی نظارت ارسال کنند.

ماده ۹) دستگاه‌های نظارتی کشور موظفند در اجرای وظایف هیأت عالی نظارت همکاری کنند.

ماده ۱۰) نسخه ای از دستور جلسات هیأت عالی نظارت که مرتبط با گزارش‌های ارسالی از دستگاه‌ها در خصوص اجرای سیاست‌های کلی باشد، قبل از طرح در جلسه در اختیار کمیسیون‌های تخصصی مرتبط مجمع قرار می‌گیرد. این کمیسیون‌ها ظرف مدت حداکثر یک ماه نظر خود را به صورت مکتوب برای طرح و تصمیم‌گیری در هیأت عالی نظارت ارائه می‌کنند، چنانچه کمیسیون‌ها گزارش خود را در موعد مقرر ارائه نکنند، موضوع مستقیماً در هیأت عالی مطرح می‌گردد.

تبصره: هیأت عالی نظارت علاوه بر موارد فوق می‌تواند بررسی عملکرد دستگاه‌های ذی‌ربط در رابطه با اجرای سیاست‌های کلی در موضوعات معین را از کمیسیون‌های تخصصی مجمع درخواست کند و همچنین کمیسیون‌های تخصصی می‌توانند

نظرات خود را در موارد اجرای سیاست‌های کلی توسط دستگاه‌ها به هیأت عالی نظارت ارسال کنند.

ماده ۱۱) نتایج بررسی‌های انجام شده در خصوص نحوه رعایت و اجرای سیاست‌های کلی، همراه اقدامات انجام شده به مقام معظم رهبری گزارش می‌شود.

